

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

С. В. ГУЗЕНКО

**ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ ОСНОВИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Навчально-методичні рекомендації
та вказівки до самостійної роботи

Миколаїв

2024

УДК 34:070(076)

Г 93

Рекомендовано до друку рішенням Навчально-методичної ради Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Протокол № 1 від 21.02. 2024 р..

Рецензенти: Костирко Т. М., канд. наук із соц. комунікацій, доцент кафедри журналістики, реклами та PR-технологій, директор Наукової бібліотеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;
Спанатій О. С., канд. наук із соц. комунікацій, доцент кафедри журналістики, реклами та PR-технологій Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Гузенко С. В.

Г 93 Правові та етичні основи професійної діяльності : навч.-метод. рек. та вказівки до самостійної роботи / С. В. Гузенко. – Миколаїв : НУК, 2024. – 30 с.

У навчально-методичних рекомендаціях представлено матеріали для підготовки до практичних занять із дисципліни. Курс зорієнтований на поглиблення, розширення та систематизацію раніше здобутих знань з інформаційного права, вироблення аналітичних навиків щодо самостійного розв'язання практичних проблем, пов'язаних із діяльністю засобів масової інформації, реклами, діяльності журналістів, а також щодо правильного застосування норм законодавства у цій сфері.

УДК 34:070(076)

© Гузенко С. В. 2024

© НУК імені адмірала Макарова, 2024

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Критерії оцінювання знань	8
Плани практичних занять	12
Контрольні запитання до курсу	25
Рекомендована література до курсу	26

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вивчення дисципліни «Правові та етичні основи професійної діяльності» є поглиблення, розширення та систематизація раніше здобутих знань з інформаційного права, вироблення аналітичних навиків щодо самостійного розв'язання практичних проблем, пов'язаних із діяльністю засобів масової інформації, реклами, діяльності журналістів та ін., а також щодо правильного застосування норм законодавства у цій сфері..

Серед завдань вивчення дисципліни – формування необхідних теоретичних знань і практичних навиків, які дозволять розв'язувати комплексні проблеми у галузі професійної та дослідницької діяльності у контексті формування оптимальних форм правової охорони суб'єктів інформаційного права та набуття практичних навичок для вирішення конкретних спорів, що в подальшому стане цінним інструментом під час виконання професійних обов'язків, у ознайомленні студентів з проблематикою правового регулювання медіа ресурсів в Україні та з нормативно-правовими актами у цій сфері.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правові та етичні основи професійної діяльності» є формування у студентів відповідно до освітньої програми таких компетентностей:

- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним
- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями

•ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

•ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

•ФК06. Здатність до провадження безпечної медіа діяльності

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

•ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел

•ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства

•ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень

•ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Медіаправо. Інформаційні відносини. Інформація

Тема 1. Медіаправо: поняття та основні терміни

Медіаправо: поняття, ознаки, загальна характеристика. Джерела медіаправа. Предмет та методи правового регулювання медіаправа

Тема 2. Інформаційні відносини.

Поняття, ознаки, види інформаційних відносин. Суб'єкти інформаційних відносин. Інформація як об'єкт інформаційних відносин. Право на інформацію та гарантії його забезпечення. Види інформації. Режими інформації. Регулювання доступу до публічної інформації. Відповідальність за порушення законодавства про інформацію.

Тема 3. Право на інформацію

Зміст права на інформацію. Доступ до інформації: відкритої, з обмеженим доступом, конфіденційної, службової, інформації, що містить державну таємницю. Доступ до публічної інформації. Гарантії та принципи забезпечення права на доступ до публічної інформації. Доступ до інформації про особу. Реалізація права на доступ до інформації за інформаційним запитом. Захист персональних даних. Відповідальність за поширення неправдивої інформації про фізичну особу, підприємця, юридичну особу. Спростування неправдивої інформації. Відшкодування моральної шкоди

Змістовий модуль 2. Правові основи діяльності медіа і суспільних медіа в Україні

Тема 4. Правові основи діяльності медіа в Україні

Організація діяльності медіа. Право на заснування аудіовізуального, друкованого, онлайн-медіа. Державна реєстрація медіа. Статут. Органи та посадові особи медіа. Відповідальність за порушення в медіа.

Тема 5. Правові основи діяльності суспільних медіа України.

Правове положення «Національної суспільної телерадіокомпанії України» (НСТУ). Основні завдання НСТУ. Статут НСТУ. Наглядова рада НСТУ. Правління НСТУ. Ревізійна комісія НСТУ.

Тема 6. Правовий статус журналіста. Журналістська етика

Конституційно-правові норми журналістської діяльності. Міжнародні норми журналістської діяльності. Права журналіста при виконанні службових обов'язків. Обов'язки журналіста. Гарантії діяльності засобів масової інформації та журналістів. Охорона та захист журналіста при виконанні службових обов'язків. Відповідальність за посягання на життя і здоров'я журналіста. Відповідальність журналіста за завдану ним моральну шкоду. Рішення Європейського суду з прав людини щодо свободи вираження поглядів.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання рекламної і видавничої діяльності

Тема 7. Реклама в інформаційних відносинах

Правове регулювання рекламної діяльності в Україні. Принципи реклами. Загальні вимоги до реклами. Реклама на телебаченні, радіо, у друкованих засобах масової інформації. Відповідальність за порушення законодавства про рекламу.

Тема 8. Законодавче регулювання видавничої справи в Україні

Організація і здійснення видавничої справи. Правове положення замовників та видавців. Права та обов'язки видавців. Розповсюдження видавничої продукції. Обмеження права у видавничій справі. Припинення діяльності суб'єкта видавничої справи. Відповідальність суб'єкта видавничої справи. Книжкова палата України/

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного іспиту. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 60 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Питома вага заключного іспиту в загальній системі оцінок – 40 балів. Право здавати заключний іспит дається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного іспиту набирає не менше 60 балів. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки іспиту (за його наявності).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	5 (відмінно)	зараховано
82 – 89	B	4 (добре)	
74 – 81	C		
64 – 73	D	3 (задовільно)	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	2 незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Відповіді на практичних заняттях	Критерії оцінювання
2	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 30 (15 тем по 2 бали).</i>	

Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	Критерії оцінювання
2	Завдання виконано правильно, повно, логічно, текст містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використано міждисциплінарні зв'язки, представлено аргументовані висновки
1	Завдання виконано частково правильно, є неточності, недостатньо обґрунтована думка
0	Студент не виконав завдання
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 30 (15 тем по 2 бали).</i>	

Контрольна робота (письмово)	Критерії оцінювання
21-28	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
15-20	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
8-14	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
1-7	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовується неправильна термінологія.
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 28 балів</i>	

Екзамен	Критерії оцінювання
17-20	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
12-16	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
8-11	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
5-7	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовується неправильна термінологія.
1-4	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 40 балів (по 20 балів за відповідь за одне питання)</i>	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Відповіді на практичних заняттях	15x2 бали = 30 балів	8x2 бали = 16 балів
Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	15x2 бали = 30 балів	8x2 бали = 16 балів
Контрольна робота (письмово)	–	28
Екзамен	40	40
Всього	100	100

Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ1	Т1	Відповіді на практичних заняттях	2x2=4	Відповіді на практичних заняттях	2
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2x2=4	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2
	Т2	Відповіді на практичних заняттях	2x2=4	Відповіді на практичних заняттях	2
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2x2=4	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2
	Т3	Відповіді на практичних заняттях	2x2=4	Відповіді на практичних заняттях	2
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2x2=4	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2
ЗМ2	Т4	Відповіді на практичних заняттях	2x2=4	Відповіді на практичних заняттях	2

		Денне відділення		Заочне відділення		
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів	
	Т5	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2х2=4	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2	
		Відповіді на практичних заняттях	1х2=4	Відповіді на практичних заняттях	2	
	Т6	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	1х2=4	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2	
		Відповіді на практичних заняттях	2х2=4	Відповіді на практичних заняттях	2	
	ЗМЗ	Т7	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2х2=4	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2
			Відповіді на практичних заняттях	2х2=4	Відповіді на практичних заняттях	2
	Т8	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2х2=4	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2	
		Відповіді на практичних заняттях	2х2=4	Відповіді на практичних заняттях	2	
Контрольна робота (письмово)			–		28	
Підсумковий контроль (Екзамен)			40		40	
Сума			100		100	

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1-2

Інформаційне право: поняття та основні терміни

1. Інформаційне право: поняття, ознаки, загальна характеристика.
2. Предмет та методи правового регулювання медіаправа.
3. Основні ознаки сучасного інформаційного суспільства
4. Програмні нормативно-правові акти щодо формування інформаційного суспільства
5. Поняття, система і джерела інформаційного права

Практичне завдання

Підготуйтеся до обговорення на парі таких питань

1. Що таке інформаційне право, назвіть його основні функції
2. З яких елементів (частин) складається система інформаційного права?
3. З якими галузями права перебуває у тісному взаємозв'язку інформаційне право? Аргументуйте свою думку.
4. Із чим пов'язані інформаційні революції в розвитку суспільства?
5. Що таке інформаційна цивілізація? Які існують види інформаційних цивілізацій?
6. Назвіть і охарактеризуйте здобутки і негативні явища сучасної інформаційної цивілізації
7. Охарактеризуйте основи існування інформаційного суспільства
8. У чому різниця 3 моделей розвитку інформаційного суспільства в різних країнах?
9. Назвіть глобальні і національні виклики і загрози інформаційній безпеці України
10. Назвіть 7 стратегічних цілей реалізації Стратегії інформаційної безпеки України

Документи для ознайомлення:

Програмні нормативно-правові акти щодо формування інформаційного суспільства

1. Окінавська хартія глобального інформаційного Суспільства (Куліш, підручник, с. 11)
2. «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», ухвалено 25 вересня 2015 року Генеральною Асамблеєю ООН. (<https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
<https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cili-stalogo-rozvitku>)
3. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
4. Стратегія інформаційної безпеки, затверджена Указом Президента України від 28 грудня 2021 року, № 685/2021 <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>

Література

- Куліш А. М. Інформаційне право України : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016. С. 4-12.
- Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. С. 17-27, 41-48.

Практичне заняття 3-4

Закон України «Про інформацію» як основний документ у сфері медіаправа України

Теоретичні питання

1. Основні принципи, суб'єкти, об'єкти інформаційних відносин.

2. Основні напрями державної інформації політики (поняття інформаційне суспільство, електронне урядування, інформаційна безпека, національний інформаційний ресурс).

3. Право на інформацію; гарантії права на інформацію.

4. Основні види інформаційної діяльності: створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації.

5. Види інформації (інформація про фізичну особу, інформація довідково-енциклопедичного характеру, інформація про стан довкілля, інформація про товар (роботу, послугу), науково-технічна інформація, податкова інформація, правова інформація, статистична, соціологічна).

6. Поняття *порядок доступу до інформації* в ЗУ «Про інформацію». Доступ до відкритої інформації; інформація з обмеженим доступом (конфіденційна інформація, таємна інформація, службова).

7. Поняття *цензура*; юридичні форми цензури.

8. Гарантії діяльності засобів масової інформації та журналістів.

9. Акредитація журналістів, працівників засобів масової інформації.

10. Відповідальність за порушення законодавства про інформацію. Поширення суспільно необхідної інформації.

Практичне завдання

1. У розрізі ст. 6 ч. 2 Закону України «Про інформацію» письмово поясніть правовий механізм рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 лютого 2021 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (<https://www.president.gov.ua/documents/432021-36441>), що стосувалося блокування телеканалів «112», NewsOne та ZIK.

Документи для ознайомлення:

1. Закон України Про інформацію.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

Література

1. Куліш А. М. Інформаційне право України : навчальний посібник / А. М. Куліш, Т. А. Кобзєва, В. С. Шапіро. Суми : Сумський державний університет, 2016. С. 22-36.
2. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. С. 48-63.

Практичне заняття 5

Регулювання доступу до публічної інформації в інформаційному законодавстві України (Закон України «Про доступ до публічної інформації»)

Теоретичні питання

1. Місія, мета і сфера дії Закону; значення Закону України «Про доступ до публічної інформації» для інформаційного права України, реалізації прав і свобод громадян.
2. Поняття *публічної інформації*; гарантії та принципи забезпечення права на доступ до публічної інформації.
3. Порядок доступу до публічної інформації: активний та пасивний аспекти доступу до інформації.
4. Поняття *публічної інформації з обмеженим доступом*: 1) конфіденційна інформація; 2) таємна інформація; 3) службова інформація.
5. Доступ до інформації про особу.
6. Розпорядники інформації, їх обов'язки; оприлюднення інформації розпорядниками.
7. Оформлення запитів на інформацію, строк розгляду запитів на інформацію; відмова та відстрочка в задоволенні запиту на інформацію.

8. Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації.

Практичне завдання

Ознайомтеся з процедурою оформлення запиту інформацію. Оберіть тему запиту до суб'єкта владних повноважень. Оформіть відповідно до вимог запит на інформацію до будь-якого **Миколаївського** органу державної влади або місцевого самоврядування.

Вимоги до виконання та оформлення: запит на інформацію слід заповнити за типовою формою органу державного управління, що подається на офіційному веб-сайті представництва

Документи для ознайомлення:

1. Закон України Про доступ до публічної інформації.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

Література

1. Методичні рекомендації щодо практичного впровадження Закону України «Про доступ до публічної інформації».
<http://khpg.org/files/doc/1311868950.pdf>
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації»: Науково-практичний коментар. Київ, 2012. https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/00/01/28/7efd195590f891f51d636939b9dd0ca9_1432818344.pdf

Практичне заняття 6-7

Правові норми діяльності медіа в Україні (Закон України «Про медіа»)

Теоретичні питання

1. Правовий статус медіа в Україні.

2. Контентні обмеження, зафіксовані в Законі
3. Процедура реєстрації різних видів медіа
4. Порушення у роботі медіа та наслідки

Практичне завдання

Підготуйте відповіді на такі питання

1. Що таке медіа? Які різновиди медіа зафіксовані у Законі України «Про медіа» (далі – Законі)?
2. Дайте аргументовану відповідь, посилаючись на відповідні статті Закону, чи можна вважати блогера представником медіа або журналістом?
3. Які контентні обмеження зафіксовані в Законі? (ст. 36, 42) Спробуйте віднайти приклад публікації, яка порушує контентні обмеження, зафіксовані в законі. Аргументуйте свій вибір.
4. Які контентні обмеження застосовуються під час воєнного стану в Україні? (ст. 119) Спробуйте віднайти приклад публікації, яка порушує контентні обмеження, зафіксовані в законі. Аргументуйте свій вибір.
5. Які суб'єкти у сфері медіа підлягають обов'язковій / добровільній реєстрації? (ст. 63) Чи можуть медіа працювати без реєстрації? Під час воєнного стану?
6. Яка організація (-ії) здійснює реєстрацію медіа в Україні?
7. Коротко опишіть процедуру реєстрації для онлайн-медіа.
8. У якому випадку може бути надана відмова в реєстрації та скасування реєстрації суб'єктів у сфері медіа?
9. Ознайомтеся з тим, що вважається незначними, значними і грубими порушеннями у сфері аудіовізуальних медіа (ст. 110), у сфері друкованих медіа (ст. 111), у сфері онлайн-медіа (ст. 112).
10. Які можуть бути заходи реагування у разі фіксації порушень у процесі діяльності онлайн-медіа?

Документи для ознайомлення:

1. Закон України Про медіа. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

Література

1. Новий Закон про медіа: питання і відповіді в рамках роботи Гарячої лінії КЖЕ <https://detector.media/infospace/article/206858/2023-01-10-novyy-zakon-pro-media-pytannya-i-vidpovidi-v-ramkakh-roboty-garyachoi-linii-kzhe/>
2. Як онлайн-медіа зареєструватись у Нацраді. Покрокова інструкція <https://detector.media/production/article/211586/2023-05-23-yak-onlayn-media-zareiestruvatys-u-natsradi-pokroкова-instruktsiya/>

Практичне заняття 8-9

Етичні засади діяльності журналістів у нормативно-правових документах України

Теоретичні питання

1. Поняття «журналістська етика»
2. Співвідношення норм моралі і норм права
3. Документи, в яких закріплені правила етичного поведіння журналістів
4. Закріплення етичних правил поведіння журналістів у законодавстві України

Практичне завдання

Вміти прокоментувати, у яких чинних документах закріплено обов'язок дотримуватися наступних правил журналістської етики:

— Свобода слова та висловлювань є невід'ємною складовою діяльності журналіста

- Повага до права громадськості на повну та об'єктивну інформацію.
- Журналіст не повинен використовувати незаконні методи отримання інформації.
- Журналіст зобов'язаний зробити все можливе для виправлення будь-якої поширеної інформації, якщо з'ясувалося, що вона не відповідає дійсності.
- Журналіст не розкриває своїх джерел інформації, крім випадків, передбачених законодавством.
- Ніхто не може бути дискримінований через свою стать, мову, расу, релігію, національне, регіональне, чи соціальне походження або через політичні уподобання.
- Плагіат несумісний із званням журналіста.
- Журналіст не може називати людину злочинцем до відповідного рішення суду. Безпідставні звинувачення - серйозне порушення;
- Журналіст має з повагою ставитись до приватного життя людини.
- Інформаційні та аналітичні матеріали мають бути чітко відокремлені від реклами.
- Факти мають бути чітко відокремлені від суджень та припущень.
- Точки зору опонентів мають бути представлені збалансовано.
- Журналіста не можна службовим порядком зобов'язати писати чи виконувати будь-що, коли це суперечить його власним переконанням чи принципам

Практичне заняття 10-11

Авторське право і суміжні права

Теоретичні питання

1. Місія, мета і сфера дії Закону «Про авторське право і суміжні права»

2. Сфера дії авторського права
3. Суб'єкти авторського прав і суміжних прав
4. Об'єкти авторського права
5. Об'єкти, які не належать до об'єктів авторського права
6. Майнові і особисті немайнові права автора твору
7. Окремі види авторських прав
8. Строк дії авторського права

Практичне завдання (письмово)

1. Надайте правову оцінку ситуації, посилаючись на статті Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Студент першого курсу факультету журналістики за декілька днів до початку іспитів завантажив файл з текстом лекцій одного з викладачів у соціальній мережі у групі «Подслушано в НУ «ОЮА». Крім цього, сам викладач на одному з екзаменів помітив шпаргалки з роздрукованим текстом.

Надайте правову оцінку ситуації. Чи правомірні дії студента? Чи можливо розміщувати тексти лекцій у електронному форматі для загального доступу невизначеного кола осіб? Чи змінилася б ситуація, якщо доступ було б надано тільки для студентів першого курсу факультету журналістики? Яка відповідальність може настати для студента?

2. Надайте правову оцінку ситуації, посилаючись на статті Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Працюючи на підприємстві, фізична особа розробила макет дизайну. На оригінальному макеті було зазначено логотип роботодавця. Згодом фізична особа випадково виявила плагіат цього твору в Інтернеті.

Надайте правову оцінку ситуації. Кому в даному випадку належать права на твір – фізичній особі чи роботодавцю? Чи може фізична особа пред'явити вимоги до плагіатора самотійно, без участі роботодавця?

Документи для ознайомлення:

1. Закон України Про авторське право і суміжні права (що вступив в силу з 01.01.2023 р.) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

Література

1. Куліш А. М. Інформаційне право України : навчальний посібник / А. М. Куліш, Т. А. Кобзева, В. С. Шاپіро. Суми : Сумський державний університет, 2016. Тема 16. С. 79-82.
2. Новий закон про авторське право в Україні. Що змінилось? <https://ain.ua/2023/01/17/novyj-zakon-pro-avtorske-pravo-shho-zminylos/>
3. Новий закон «Про авторське право та суміжні права». Які зміни відбулись у переліку об'єктів авторського права? <https://cedem.org.ua/consultations/novyj-zakon-pro-avtorske-pravo-ta-sumizhni-prava-yaki-zminy-vidbulys-u-pereliku-ob-yektiv-avtorskogo-prava/>
4. (Додатково. Для сфери ІТ) Майнові права на код та AI-об'єкти. Головні зміни в новому законі про авторське право <https://dou.ua/lenta/articles/new-copyright-law/>

Практичне заняття 12-13

Правове регулювання реклами та рекламної діяльності

Теоретичні питання

1. Поняття реклами та рекламної діяльності.
2. Загальні вимоги до реклами.
3. Правовий статус суб'єктів рекламної діяльності, зокрема замовника, виробника та споживача реклами.
4. Правове регулювання комерційної, соціальної, порівняльної, політичної та інших видів реклами.
5. Спонсорство. Заборонена реклама.

6. Правове регулювання конкурсів, розіграшів, рекламних акцій, призів та подарунків.
7. Особливості рекламування деяких видів товарів.
8. Брендінг. Реклама як об'єкт інтелектуальної власності.

Документи для ознайомлення:

1. Закон України Про рекламу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Література

1. Еннан Р.С. Правові засади рекламної діяльності. Навч.-метод. посіб. С. 4-17.

Практичне заняття 14-15

Законодавче регулювання видавничої справи в Україні

Теоретичні питання

1. Організація і здійснення видавничої справи.
2. Правове положення замовників та видавців.
3. Права та обов'язки видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції.
4. Обмеження права у видавничій справі.
5. Припинення діяльності суб'єкта видавничої справи.
6. Відповідальність суб'єкта видавничої справи. Книжкова палата України.

Практичне завдання

1. Назвіть суб'єкти і об'єкти видавничої справи. Хто такі видавці, виготовлювачі і розповсюджувачі видавничої продукції?
2. Кому в Україні дозволено займатися видавничою справою без внесення видавця до Державного реєстру?

3. Яким видавництвам в Україні не надається підтримка з боку держави?
4. У яких випадках державні органи можуть відмовити суб'єкту видавничої справи у внесенні його до Державного реєстру?
5. Що таке вихідні відомості видання? Що входить до вихідних відомостей періодичного видання? Наведіть приклад ([ДСТУ 4861:2007. Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості](#))
6. Що таке обов'язковий примірник видання? Поміркуйте, навіщо його потрібно відправляти адресатам?
7. Які основні функції виконує Книжкова Палата України?
8. Які існують обмеження права у видавничій справі? Яку продукцію заборонено випускати, виготовлювати і розповсюджувати?
9. Що таке номер ISBN

Документи для ознайомлення:

1. Закон України Про видавничу справу
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України Про обов'язковий примірник документів
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-14#Text>
3. ДСТУ 4861:2007. Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості https://donntu.edu.ua/library/donntu_avtoram/attachment/downloadfile

Література

1. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. С. 289-293.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ

1. Інформаційне право: поняття та основні терміни
2. Закон України «Про інформацію» як основний документ у сфері медіаправа України
3. Регулювання доступу до публічної інформації в інформаційному законодавстві України (ЗУ «Про доступ до публічної інформації»)
4. Закон України «Про медіа» (Державна реєстрація друкованого засобу масової інформації. Перереєстрація друкованого ЗМІ. Редакція друкованого ЗМІ та її статут. Спростування інформації у друкованих засобах масової інформації. Спростування недостовірної інформації у Цивільному кодексі України, ст. 277. Відповідальність за порушення свободи діяльності ЗМІ)
5. Юридичні аспекти реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації
6. Правові норми діяльності аудіовізуальних ЗМІ
7. Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста
8. Журналістська діяльність під час виборів Дифамаційні ризики у журналістській діяльності (Доведення факту про дифамацію. Законодавчі норми про дифамацію. Зацікавлені особи у позові про дифамацію. Захист честі та гідності. Законспектувати ст.10 Європейської конвенції з прав людини.
9. Законодавство про авторське право і суміжні права в журналістиці
10. Законодавство про видавничу справу
11. Законодавство про рекламу

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна література

1. Куліш А. М. Інформаційне право України : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016.
2. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2018.
3. Бабич Н. Еннан Р. Є. Медіаправо : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем спеціальності «Журналістика». Одеса : НУ "ОЮА", 2020.
4. Еннан Р. Є. Правові засади рекламної діяльності: навчально-методичний посібник. Одеса, 2020.

Допоміжна література

1. Брижко В. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин: монографія К. : ТОВ "ПанТот", 2009 р. 415 с.
2. Грищенко І. Інститути дифамації та оціночних суджень і українське законодавство щодо захисту честі, гідності та ділової репутації фізичної особи *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2015. №1 (6). С. 8-13.
3. Гуз А.М. Історія захисту інформації в Україні та провідних країнах світу: Навчальний посібник К.: КНТ, 2007. 260 с.
4. Дмитриченко І. В. Термінологічний словник міграційного права Миколаїв : НУК, 2020. 100 с. + електрон. копія.
5. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. К.: ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002. 80 с.
6. Європейські стандарти у галузі суспільного мовлення <http://medialaw.org.ua/library/evropejski-standarty-u-galuzi-suspilnogo-movlennya/>
7. Задихайло О. А. Адміністративне право України. (Загальна частина) : навч. посібник Харків : Право, 2019, 314 с.

8. Ломжець Ю. В. та ін. Права людини та їх захист у сучасних реаліях : навч. посібник Миколаїв : НУК, 2020, 208 с. + електрон. копія.

9. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навч. посібник Харків : Право, 2019. 310 с.

Інформаційні ресурси в інтернет

Нормативні акти

1. Виборчий кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. ДСТУ 4861:2007. Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості https://donntu.edu.ua/library/donntu_avtoram/attachment/downfile
3. Закон України Про авторське право і суміжні права (що вступив в силу з 01.01.2023 р.) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
4. Закон України Про видавничу справу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Закон України Про доступ до публічної інформації. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
6. Закон України Про інформацію. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
7. Закон України Про медіа. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
8. Закон України Про обов'язковий примірник документів <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-14#Text>
9. Закон України Про рекламу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Закон України Про суспільні медіа України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18#Text>
11. Закон України Про захист персональних даних <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> .

12. Положення про забезпечення доступу до публічної інформації у Міністерстві освіти і науки України: затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 04.09.2014.

13. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

14. Стратегія інформаційної безпеки, затверджена Указом Президента України від 28 грудня 2021 року, № 685/2021
<https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>

Навчальне видання

ГУЗЕНКО
Світлана Валентинівна

**ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ ОСНОВИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*Навчально-методичні рекомендації
та вказівки до самостійної роботи*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 4,2. Тираж 100 пр. Зам. №

ВИДАВЕЦЬ І ВИГОТОВЛЮВАЧ